

Neuvotteleva virkamies
Eva Aalto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuuleminen 19.5.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 64/2026 vp)

Esityksen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, kansaneläkelakia, takuueläkkeestä annettua lakia, vammaisetuuksista annettua lakia, yleisestä asumistuesta annettua lakia, eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia, sairausvakuutuslakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annettua lakia, työttömyysturvalakia, yleistukilakia, Eläketurvakeskuksesta annettua lakia sekä lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on uudistaa työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskeva lainsäädäntö. Ehdotettu sääntely koskisi samoja eläkkeitä, joihin nykyisin sovelletaan säännöksiä eläkkeen lepäämään jättämisestä eli työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä (niin täyttä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä) ja työuraeläkettä, kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä (kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin erityissäännöksen nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä lukuun ottamatta) sekä työkyvyttömälle myönnettyä takuueläkettä. Tavoite kehittää työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista perustuu hallitusohjelman kirjauksiin.

Tavoitteena on helpottaa tarkoitettujen eläkkeiden aikana työskentelyä ja parantaa sen kannustimia, jotta eläkkeensaaja voisi joustavasti hyödyntää jäljellä olevaa työkykyään. Lisäksi pyritään turvaamaan eläkkeensaajien yhdenvertainen kohtelu eläkkeen ja työansioden yhteensovittamisessa sekä mahdollistamaan yhteensovittamisen tehokas toimeenpano työeläkelaitoksissa ja Kansaneläkelaitoksessa. Ehdotettu sääntely korvaisi nykyiset eläkkeen lepäämään jättämisestä koskevat määräaikaisten säännökset, joiden voimassaoloa on toistuvasti jätetty määräajaksi kerrallaan.

Ehdotetussa mallissa työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansioihin sovellettaisiin kalenterikuukausikohtaista suojaosaa. Jos kuukauden työansiot eivät ylittäisi suojaosan määrää, ne eivät vaikuttaisi eläkkeen maksamiseen. Tämä lähtökohta vastaa nykyisen sääntelyn periaatteita. Uutta olisi se, että lisäksi säädettäisiin kalenterivuosi-kohtaisesta määrästä (ns. joustosta). Jos kalenterivuoden ajalta yhteen laskettavat kuukausittaisen suojaosan ylitykset eivät ylittäisi jouston määrää, eläkkeeseen ei työansioden perusteella tehtäisi vähennyksiä. Suojaosan ylitykset vähentäisivät maksettavan eläkkeen määrää vasta sen jälkeen, kun joustoa ei enää olisi jäljellä ja tällöinkin ne vähentäisivät maksettavan eläkkeen määrää ainoastaan ylityksen osuudella. Vähennys tehtäisiin suojaosan ylitystä seuraavan toisen kalenterikuukauden eläkkeestä. Jos vähennystä ei poikkeuksellisesti olisi mahdollista tehdä tänä ajankohtana – esimerkiksi siksi, että eläke olisi pienentynyt tai lakannut – vähennettävä määrä perittäisiin takaisin. Jos määrä kuitenkin olisi alle 150 euroa, sitä ei perittäisi takaisin. Eläkkeensaajalle annettaisiin yhteensovituksessa valituskelpoinen päätös ajanjaksolta, jolta eläkettä on yhteensovituksen vuoksi vähennetty. Päätös annettaisiin pääsääntöisesti kerran vuodessa. Lisäksi eläkkeensaajalla olisi oikeus saada kalenterikuukausittain tieto yhteensovituksen perusteista. Tämä voisi käytännössä toteutua esimerkiksi eläkelaitoksen sähköisissä palveluissa.

Yhteensovituksessa työansioina otettaisiin huomioon työeläkelakien mukaiset työansiot ja työtulot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja julkisten alojen eläkelain 85 §:n 1 momentissa mainittuja Kevan jäsenyhteisön luottamushenkilön työansioita. Viimeksi mainittuihin kuuluisivat esimerkiksi kunnan tai hyvinvointialueen valtuuston luottamustehtävien perusteella maksettavat kuukausi- tai vuosipalkkiot. Kansaneläkelaitoksen maksamissa eläkkeissä huomioitaisiin lisäksi eräitä muita erikseen laissa määriteltäviä tuloeria.

Neuvotteleva virkamies
Eva Aalto

Ehdotettu malli joustavoittaisi työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla työskentelyä erityisesti siten, että suojaosan ajoittaisten ylitysten seuraukset olisivat eläkkeensaajan kannalta kohtuullisia. Säädetyn jouston vuoksi satunnaiset, melko vähäiset suojaosan ylitykset eivät yleensä vaikuttaisi eläkkeeseen. Myös siinä tapauksessa, että kalenterivuoden jousto olisi käytetty, kuukausittaisen suojaosan ylitys vähentäisi maksettavan eläkkeen määrää vain suojaosan ylityksen osuudella.

Tarkoituksena ei kuitenkaan olisi, että työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot jatkuvasti ylittäisivät suojaosan. Tämä ei olisi johdonmukaista suhteessa siihen, että työkyvyttömyyseläkkeen saajan edellytetään olevan laissa säädetyllä tavalla työkyvytön. Ehdotuksen mukaan työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos eläkkeensaajan työansiot ylittäisivät suojaosan yhtäjaksoisesti 12 kalenterikuukauden ajalta. Jos suojaosan yhtäjaksoiset ylitykset edelleen välittömästi jatkuisivat, osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin 12 kalenterikuukauden jälkeen. Kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ja takuueläkelain tarkoittamalle maahanmuuttajalle työkyvyttömyyden perusteella myönnetty takuueläke lakkautettaisiin suojaosan ylityttyä 12 peräkkäisen kalenterikuukauden ajan. Eläkeoikeus muuttuisi tai lakkaisi säädetyn ajanjakson päättymisestä lukien.

Nykyiseen sääntelyyn perustuva eläkkeiden lepääminen päättyisi viimeistään vuoden 2027 päättyessä, jolloin kyseisten eläkkeiden saajat siirtyisivät ehdotettujen uusien säännösten soveltamisen piiriin. Työkyvyttömyyseläkkeiden ja työansioden yhteensovituksen muuttuessa myös eräisiin etuuslakeihin tehtäisiin tarpeellisia muutoksia ja täsmennyksiä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2028. Näin työeläkelaitoksille ja Kansaneläkelaitokselle jäisi riittävästi aikaa varautua muutosten toimeenpanoon sekä tiedottaa muutoksista niitä eläkkeensaajia, joita muutokset voivat koskea, jotta he puolestaan voivat varautua muutoksiin hyvissä ajoin etukäteen.

Ehdotettujen muutosten keskeiset vaikutukset

Ehdotetun mallin vaikutusta maksettaviin eläkkeisiin on hallituksen esityksessä pyritty arvioimaan suuntaa antavasti työkyvyttömyyseläkkeellä olleiden henkilöiden vuonna 2024 toteutuneen työskentelyn perusteella. Tällä tavoin mallin vaikutuksista on ollut mahdollista tuottaa laskennallisia arvioita. Koska kyse kuitenkin on tuolloin työkyvyttömyyseläkkeellä olleiden henkilöiden toteutuneeseen työskentelyyn perustuvista arvioista, lasketut luvut eivät tuo esiin sitä, että työkyvyttömyyseläkkeen saajat voivat uuden mallin voimaan tultua ottaa sen säännökset huomioon työskentelyssään välttääkseen niitä vaikutuksia, jotka ovat heille epäedullisia. Tämän vuoksi on erittäin todennäköistä, että uusien säännösten vaikutus maksettaviin eläkkeisiin tosiasiaassa muodostuu pienemmäksi kuin tehtyjen laskelmien mukaan.

Hallituksen esitykseen sisältyvien laskelmien mukaan ehdotettu malli vähentäisi maksettavan eläkkeen määrää 2,7 prosentilla työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajista ja 6,8 prosentilla työeläkelakien mukaisen osatyökyvyttömyyseläkkeen saajista, kun nykyiset eläkkeen lepäämistä koskevat säännökset vähensivät eläkkeen määrää 0,4 prosentilla työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajista ja 3 prosentilla osatyökyvyttömyyseläkkeen saajista. Kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai työkyvyttömälle myönnettyä takuueläkettä saavien osalta uuden mallin eläkettä vähentävä vaikutus toteutuisi tehtyjen laskelmien mukaan noin 2 200 henkilöllä (vajaalla 2 prosentilla saajista), kun noin 500 henkilön eläke jäi nykyisten säännösten mukaan lepäämään. Vertailun osalta on syytä huomata, että nykyisten säännösten mukainen eläkettä vähentävä vaikutus toteutuu aina siten, että eläkettä ei lainkaan makseta ajalta, jonka eläke on lepäämässä. Ehdotetun mallin eläkettä vähentävä vaikutus taas olisi lähtökohtaisesti pienempi ja vastaisi vain suojaosan ylityksen osuutta.

Verrattuna nykytilaan uuden mallin laskennallinen keskieläkettä vähentävä vaikutus olisi työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavilla 5 euroa kuukaudessa ja osatyökyvyttömyyseläkettä saavilla 2 euroa kuukaudessa. Keskieläkettä vähentävän vaikutuksen osalta ei olisi merkittävää eroa naisten ja miesten välillä. Myöskään eri ikäisten kesken ei olisi merkittäviä eroja.

Neuvotteleva virkamies
Eva Aalto

Ehdotettujen muutosten arvioidaan vuodesta 2028 alkaen vähentävän Kansaneläkelaitoksen eläkemenoja vuositasolla noin 1,6 miljoonaa euroa. Muutosten vaikutus Kansaneläkelaitoksen muiden etuusmenojen määrään arvioidaan vähäiseksi. Työeläkemenoja ehdotetut muutokset vähentäisivät vuodesta 2028 alkaen vuositasolla noin 5,8 miljoonalla eurolla nykyhetkeen verrattuna.

Tarkoituksena on, että työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittaminen olisi eläkkeensaajien näkökulmasta selkeää ja ennakoitavaa. Kuukausittaisen suojaosan ajoittaisten ylitysten seuraukset olisivat mallissa eläkkeensaajan näkökulmasta kohtuulliset, mikä mahdollistaisi työskentelyn joustavan järjestämisen henkilön jäljellä olevan työkyvyn rajoissa.

Ehdotetun mallin mukainen yhteensovitus ei koskisi kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin nojalla pysyvästi sokealle, liikuntakyvyttömälle tai toisen avun varassa olevalle henkilölle myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, johon ei sovelleta myöskään nykyisiä eläkkeen lepäämistä koskevia säännöksiä. Muutokset eivät näin ollen vaikuttaisi tällä erityisperusteella työkyvyttömyyseläkettä saaviin vammaisiin henkilöihin. Muilla työkyvyttömyyseläkettä saavilla vammaisilla henkilöillä ehdotettu malli tukisi työnteon joustavaa kokeilemistä sekä työskentelyä eläkkeen ohella kuten muillakin työkyvyttömyyseläkkeen saajilla. Hallituksen esityksen jaksossa "Vaikutukset vammaisiin henkilöihin" esityksen vaikutuksia pyritään lisäksi arvioimaan erityisesti vammaisten henkilöiden tilanteiden kannalta.

Mallin vaikutusten arvioidaan kohdistuvan miehiin ja naisiin melko samalla tavoin.

Mallin arvioidaan lisäävän työllisyyttä noin 300–1000 henkilötyövuodella. Vaikutus syntyisi todennäköisesti ensisijaisesti siitä, että jo työssä olevat henkilöt lisääisivät työnteoksaan. Todennäköisintä olisi, että vaikutus olisi lähellä vaihteluvälin alarajaa.